

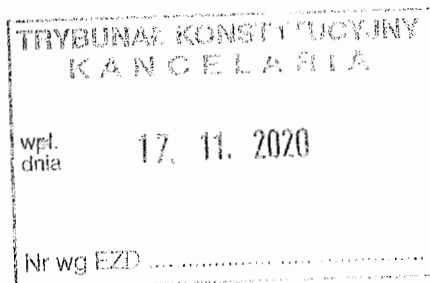

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

DLPK-IV.070.3.2020

dot. SK 90/20

Warszawa, r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną pana Ł P w sprawie zgodności:

§ 14 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1801, z późn. zm.) z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji RP

– na podstawie art. 69 ust. 2 w zw. z art. 42 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393)

wnoszę o uznanie, że:

§ 14 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu

– jest zgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji RP.

UZASADNIENIE

Zgodnie z § 14 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, opłaty maksymalne wynosiły w sprawach z zakresu postępowania nieprocesowego w sprawie niewymienionej odrębnie – 240 zł. Jak natomiast stanowił § 4 ust. 2 powołanego rozporządzenia ustalenie opłaty w wysokości wyższej niż określona w § 4 ust. 1, a nieprzekraczającej opłaty maksymalnej następuje z uwzględnieniem stopnia zawilóści sprawy oraz nakładu pracy adwokata oraz wkładu jego pracy w przyczynienie się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy,

a w szczególności czasu poświęconego na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczby stawiennictw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjętych w sprawie, w tym czynności podjętych w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, wartości przedmiotu sprawy, wkładu pracy adwokata w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie, a także trybu i czasu prowadzenia sprawy, obszerności zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności.

Zakwestionowane przepisy przestały obowiązywać z dniem 2 listopada 2016 r. w rezultacie wejścia w życie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz.18). Zaskarżone regulacje mogą jednak znaleźć zastosowanie w sprawach wszczętych i niezakończonych przed tym dniem do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

Skarżący twierdzi, że zakwestionowane przepisy naruszają jego prawo majątkowe w postaci prawa do godnego wynagrodzenia za wykonaną pracę wynikającego z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji RP. Naruszeń tych skarżący upatruje we wprowadzeniu górnej granicy wysokości wynagrodzenia w sprawach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego nieodpowiadającą niezbędnemu nakładowi czasu pracy, stopniowi skomplikowania sprawy pod względem faktycznym i prawnym oraz wadze sprawy, przez co przerzucono obowiązek ponoszenia faktycznych kosztów świadczenia pomocy prawnej na pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

W swoim dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny prezentował stanowisko, że wybór metody ustalania stawki minimalnej wynagrodzenia dla pełnomocnika prawnego (tak z wyboru, jak i z urzędu) należy do normodawcy, który w tym zakresie w granicach porządku konstytucyjnego korzysta ze znacznej swobody regulacyjnej (wyroki TK z dnia 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15 oraz z dnia 27 lutego 2018 r., sygn. SK 25/15). Skład orzekający w sprawie SK 66/19 (wyrok TK z dnia 23 kwietnia 2020 r., OTK-A 2020/13) podzielił ten pogląd, wskazując jednocześnie, że w kontekście art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 zdanie drugie oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – owa swoboda nie uzasadnia arbitralnego kształtowania treści i granic poszczególnych praw majątkowych, spełniających identyczne funkcje i chroniących podobne interesy. Unormowanie art. 64 ust. 2

Konstytucji RP trzeba traktować jako jedno ze szczegółowych odniesień ogólnej zasady równości przewidzianej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP do poszczególnych dziedzin życia społecznego (zob. L. Garlicki, komentarz do art. 64 Konstytucji, [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, red. L. Garlicki, Warszawa 1999-2007, s. 15-16). Z tego względu art. 64 ust. 2 Konstytucji RP powinien być interpretowany i stosowany w bliskim związku z art. 32 Konstytucji RP, ponieważ zapewnienie równej dla wszystkich ochrony prawnej jest elementem równego traktowania przez władze publiczne (zob. L. Garlicki, op.cit., s. 16).

Warto zauważyć, że Konstytucja RP nie nakazuje ustanawiania zawsze absolutnej równości, lecz jedynie zakazuje nieuzasadnionego różnicowania. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego równość w stosowaniu prawa oznacza bowiem nakaz równego traktowania przez władze publiczne w indywidualnych przypadkach adresatów norm prawnych, uznanych przez prawodawcę za podmioty podobne, czyli zaliczone do danej klasy (kategorii) istotnej. Dopelnieniem tejże jest zakaz dyskryminacji, z jakiegokolwiek przyczyny, w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym (art. 32 ust. 2 Konstytucji RP).

W tym miejscu należy zaznaczyć, że przepis § 8 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800, z późn. zm.) przyjmuje, że stawki minimalne wynoszą w sprawach z zakresu postępowania nieprocesowego w sprawie niewymienionej odrębnie również 240 zł. Brak jest zatem nierówności traktowania adwokatów w zakresie ustalania wynagrodzenia w tym zakresie, albowiem zarówno w sprawach prowadzonych z wyboru, jak i w sprawach z urzędu, normodawca przewidział, jako bazową, stawkę 240 zł.

Trzeba również podkreślić, że przepisy określające stawki minimalne były przedmiotem oceny konstytucyjnej na gruncie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490, z późn. zm.). Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 29 sierpnia 2006 r., sygn. akt SK 23/05, orzekł, że tak określone stawki są zgodne z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP. Ze względu na analogiczną treść i przedmiot regulacji, zapatrywania przedstawione w wymienionym wyroku odnieść trzeba również do oceny konstytucyjności rozwiązań zawartych w zaskarżonym rozporządzeniu z dnia 22 października 2015 r.

W tym miejscu przywołać też trzeba poglądy wyrażone w orzecznictwie sądowym dotyczącym omawianej problematyki. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w postanowieniu z dnia

5 marca 2014 r., sygn. akt I ACz 309/14, wskazał, że „w obecnym stanie prawnym sąd ocenia wysokość podlegającego zwrotowi wynagrodzenia na podstawie autonomicznie określonych przesłanek i każdorazowo, oceniając charakter sprawy, uwzględnia rzeczywisty nakład pracy pełnomocnika i podjęte przez niego w sprawie czynności.”. Natomiast Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 października 2012 r., sygn. akt III CZ 57/12, przyjął, że ustawodawca określając wysokość stawek minimalnych wynagrodzenia profesjonalnych pełnomocników za poszczególne czynności lub za udział w postępowaniach rozważył i uwzględnił wszelkie okoliczności charakterystyczne dla danego typu spraw. Tym samym w stawkach minimalnych odzwierciedlona została swoista wycena koniecznego nakładu pracy pełnomocnika związana ze specyfiką określonego rodzaju postępowań. Jednocześnie ustawodawca pozostawił sądom orzekającym możliwość uwzględnienia nadzwyczajnych, szczególnych okoliczności, które pojawiając się w danej sprawie zwiększają nakład pracy niezbędnej do prawidłowej realizacji obowiązków profesjonalnego pełnomocnika procesowego.

Wskazać trzeba także, że obowiązujące zasady ustalania wynagrodzeń za czynności adwokatów starają się uwzględniać zarówno interes osób wykonujących zawód adwokata lub radcy prawnego, jak również interes obywateli. Należy mieć bowiem na względzie, że rozwiązania te nie tylko muszą uwzględniać adekwatność wynagrodzenia pełnomocnika do jakości i ilości jego pracy, lecz również powinny brać pod uwagę możliwości majątkowe społeczeństwa oraz interes społeczny. Uwzględnienie przy konstruowaniu systemu zasad ustalania opłat za czynności adwokatów tylko jednego z tych aspektów mogłoby skutkować ograniczeniem możliwości korzystania z profesjonalnego pełnomocnika procesowego, a tym samym zredukować zakres ochrony prawnej społeczeństwa.

Wobec powyższego, nie sposób uznać zaskarżonych rozwiązań prawnych za wadliwe.

Z poważaniem
z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości

/podpisano elektronicznie/

Załącznik 4 odpisy